

TERCERA DISSERTACIÓ

11

Fins aquí Nietzsche ha tractat sobre l'ideal ascètic dels filòsofs i ara comença a tractar sobre l'ideal ascètic del sacerdot (= mestre i guia dels seguidors d'una religió)

(Asceticism (from the Greek: ἀσκησις, áskēsis, "exercise" or "training") describes a lifestyle characterized by abstinence from various worldly pleasures, often with the aim of pursuing religious and spiritual goals. Many religious traditions (e.g. Buddhism, Jainism, the Christian desert fathers) include practices that involve restraint with respect to actions of body, speech, and mind. The founders and earliest practitioners of these religions lived extremely austere lifestyles, refraining from sensual pleasures and the accumulation of material wealth. They practiced asceticism not as a rejection of the enjoyment of life, or because the practices themselves are virtuous, but as an aid in the pursuit of salvation or liberation.) [Wikipèdia]

La vida es considerada com un camí equivocat que mena cap a un altre existència després de la mort, aquesta sí, vertadera i valuosa. Allí on pot, el sacerdot ascètic imposa la seva valoració de la existència, aquesta manera monstruosa de valorar es un dels fets més estesos i duradors en la història (no excepcional). Vist des de un altre planeta, la història de la terra es veuria com un lloc d'essers malcontents, orgullosos i antipàtics que no poden desfer-se d'un sentiment de rebuig, de "fàstic profund", contra ells mateixos, el seu entorn i tot el que fan. El sacerdot ascètic, "hostil a la vida", apareix per tot arreu i en totes les èpoques. L'ideal del sacerdot ascètic dirigeix una mirada inexperta i maliciosa contra la vida i la seva expressió : la bellesa i la joia, mentre cerca un benestar en el fracàs, el dolor, l'auto negació i l'auto sacrifici. El triomf s'aconsegueix en la mort i en la creu.

12

Tot ho capgira, quan filosofa, el sacerdot ascètic. El seu triomf consisteix en negar el propi jo i la pròpia realitat, fins i tot la raó es negada. Amb això, Nietzsche no pretén idealitzar la "raó pura" i posar-la en lloc de Déu (seria un simple canvi de nom). La raó no s'hauria d'entendre com un ull perfecte que es pugui veure a sí mateix i a tota la realitat, sinó més aviat com un gran nombre d'ulls diversos que, en observar l'objecte, poden crear --gracies a un gran nombre de punts de vista-- una idea més completa i objectiva de la cosa observada

13

Aquesta contradicció: una vida contra la vida, ha de ser una interpretació provisional. L'ideal ascètic sorgeix de l'instint de protecció i de salvació propi d'una vida que degenera, es un artifici destinat a la conservació de la vida. El sacerdot ascètic es el desig encarnat de ser d'una manera diferent, de ser en una altre banda... Aquest desig li dóna força per mantenir lligat a la existència tot el ramat de dissortats, mentre ell va al davant com a pastor... Aquest negador pertany a totes les grans formes de vida que conserven i creen afirmacions. L'home es l'animal mes malaltís, insegur, inestable, alhora que el mes agosarat, innovador, insatisfet...

14

Seguint amb la metàfora dels malats i els febles --per designar els sotmesos a la moral heretada--, en front dels sans i els forts --per designar els esperits lliures--, posa de relleu fins a quin punt s'ha arribat a estendre la "malatia" i com s'haurien de preservar les persones fortes de la influencia dels febles, especialment del que anomena el gran "fàstic" i la gran "compassió" envers l'home. Aquestes dues desviacions unides portarien l'home a la "voluntat del no-res" o nihilisme. Aquesta mena de malalts posen en perill la confiança en la vida. Hi ha una conjuració amagada, en aquesta feblesa, que emmascara l'odi respecte del esser victoriós, hi ha calúnnia, falsedat, disfressades de lliurament ensucrat i de humilitat, en nom de la justícia, l'amor i la saviesa i sobretot de la virtut: "Nosaltres som els bons, els justos" diuen, i recriminen com a viciosa i necessitada d'expiació la bona constitució i el vigor dels "forts". Mentiders, es presenten com "ànimes belles", de cor pur, que embolcallen amb versos i sensibleries, quan la seva finalitat última és la de dominar, oprimir i tiranitzar. La dona "malalta" encara és pitjor, diu. En tot grup social, començant per la mateixa família, existeix aquesta influència, fins i tot en l'àmbit de la ciència. El darrer triomf d'aquests ressentits seria el de carregar tota la dissort sobre la consciència dels qui són feliços i ben constituïts, fent-los dubtar del seu "dret a la felicitat". Caldria un allunyament, una separació radical entre aquest món corrupte i el de les persones ben constituïdes, per tal d'evitar el contagi de les dues pitjors malalties: la gran compassió i el gran fàstic envers l'home.

15

La tasca primordial que assumeix el sacerdot ascètic és la de ser com el pastor i el defensor del ramat malalt, per tal d'aconseguir el domini sobre els qui pateixen. El sacerdot ascètic contradiu i menysprea --més que no pas odia-- les potències matusseres, turbulentes, desenfrenades i violentes. La seva és una guerra d'astúcia (d'esperit). És metge que cura el mal i alhora enverina la ferida. La seva tasca més significativa és la de canviar el sentit del

ressentiment. En comptes d'atribuir la causa dels patiments a la fisiologia, atribueix les culpes a algú, també a les culpes presents o passades de qui pateix.

16

Els sacerdots ascètics s'han servit dels conceptes de “culpa”, “pecat”, “corrupció” i “condemnació” per a canviar la direcció del ressentiment adreçant-la envers ells mateixos. Aquesta és una manera de mitigar el dolor que no cura.

(Pressupòsit: “pel fet que algú se senti culpable, pecador, no es demostra encara que se senti així amb raó”).

“Un home fort i ben constituït digereix les seves experiències, incloent-hi fetes i malifetes.”

17

El sacerdot ascètic ha pres com a tasca primordial el mitigament del dolor, el consol. Tanmateix, combat la sofrença en ella mateixa, el disgust d'aquell qui la pateix, no les seves causes. El cristianisme conté molts mitjans enginyosos de consol. La majoria de religions fan el mateix. No tenen en compte, però, que normalment l'origen del patiment és purament fisiològic. Les religions empen recursos per disminuir la vitalitat, per ignorar o menystenir el dolor, per aconseguir la la santificació, que no és res més que la despersonalització: no s'ha tenir passions, no s'ha d'odiar, no s'ha d'estimar (?), ... es tracta més aviat d'aconseguir una mena d'estat hipnòtic o de letargia. En totes les religions pessimistes, i les més esteses ho són, el no-res s'anomena “Déu”.

18

També s'intenta evitar el patiment desviant l'atenció cap a “l'activitat maquinal”, mitjançant estratègies com la d'exalçar la “benedicció del treball” (un canvi de nom) per anestesiar esclaus de la seva feina, o presoners, o les dues coses (com moltes dones!), o la de crear l'il·lusió d'una “joia petita” (fer bé, obsequis, alleujar, animar, consolar, lloar, distingir), que alhora comporta l'excitació d'una certa voluntat de poder: la “superioritat ínfima” (en això consistiria l'elevació de “l'amor al proïsme” com a norma suprema). Una altra estratègia seria la formació de grups de seguidors, “ramats”, que tranquil·litzarien l'afany dels febles de sentir-se protegits.

19

Fins aquí hem observat els mitjans “innocents” de lluita contra el disgust:

Esmorteïment del sentit vital, l'activitat maquinal, la joia petita -sobretot la joia de l'amor al proïsme-, l'organització del remat i el suscitant del sentiment de poder de la comunitat.

Però hi ha una categoria de mitjans més interessats, més “culpables”: els que s'obtenen mitjançant el “llibertinatge del sentiment”, de la que es parla en el proper apartat.

Acceptar l'endolciment que omple d'idealisme els productes culturals moderns, amagant la misèria i la realitat crua i vergonyosa, ha produït molta falsedat: “quin d'aquests bons homes seria capaç de suportar una biografia autèntica i real?”.

20.

A què es refereix quan parla del “llibertinatge del sentiment”? a deixar anar (dar rienda suelta) els sentiments, erigint-los en categoria supra-racional: embadaliments, arrobaments, intuïcions, també temors, terrors i sentiments de culpa poden ser emprats per apartar el malestar de la petitesa, de la gasiveria del disgust, de l'apatia i del malhumor. El sacerdot ascètic podrà emprar aquestes efusions de sentiment per a desvetllar el sentiment de culpa, que esdevindrà la causa última de tots els patiments, i construir el concepte de “pecat”, convertint-se finalment en desencadenant d'un desequilibri, un afebliment i una malaltia cada cop més grans.

21.

El llibertinatge del sentiment, aquesta medicació “culpable”, ha estat mai útil? Si “útil” vol dir millorar l'home es podria dir que sí; “millorar”, però, a diferència del que pugui significar per al sacerdot ascètic, per a Nietzsche significa domesticar, afeblir, amorosir... gairebé “tarar”. En últim terme, ha suposat una autèntica fatalitat per a la història de la salut de l'home europeu.

22.

El sacerdot ascètic ha malmès la salut psíquica dels llocs on ha dominat, i ha malmès també el gust en les arts i les lletres i encara el continua malmetent. Per tant, “el Nou Testament no m'agrada”. Parla d'afers sectaris, rococó de l'ànima, ornaments complicats, atmosfera de conventicle, humilitat, verbotat del sentiment i mímica feixuga. Com poden tenir l'impertinència de parlar de tu a tu amb el mateix Déu?

L'Antic Testament, en canvi, mereix tot el meu respecte! Allí hi trobo grans homes, un paisatge heroic i quelcom que és un dels fenòmens més estranys que existeixen a la terra: la ingenuïtat incomparable del *cor fort*

.....

Aportacions que no hauríem de deixar de banda, amb alguna petita crítica

Fa una crida a l'autoestima

Quins valors ensenyaria a un fill seu? Com el voldria? potser com un personatge de Hermann Hesse (Llop Estepari, Demian, El joc de les granadures (abalorios)) [Veure cita més avall]

No ser beneïts. Hi ha èpoques en les que l'autoestima no és possible i un necessita els altres, i no pot deixar de creure que el no-res no és no-res. Cal callar d'allò que no es pot parlar, però hi ha qui ha "vist".

Protesto del "fàstic" i la "compassió". Protesto del "fàstic" perquè és injust (una cosa és admetre l'existència de valors superiors al de la vida i una altra no estimar la vida), i protesto de menystenir la "compassió" ("patir amb") perquè la considero un tresor, una joia, un secret, una clau, un punt central valuós, present en la naturalesa humana (Déu es fa un de nosaltres, i nosaltres poques coses podem fer més interessants que la de posar-nos en lloc de l'altre)

Ser oberts (més que ell). Poc subtil: bons i dolents.

Ara, amb tantes persones que no tenen religió, hi havem menys "malalts"?

Ens ajuda a rectificar la nostra intenció

.....

Nietzsche escribió una vez: "No hay fenómenos morales, no hay nada más que una interpretación moral de los fenómenos".

Si se leen cuidadosamente, estas palabras que Demian le dirige a Sinclair son bastante similares al aforismo anterior:

—Por lo tanto, cada uno de nosotros ha de encontrar por sí mismo lo "permitido" y lo "prohibido" con respecto a su propia persona.

A continuació, un pasaje de Demian que puede ilustrar la teoría de Nietzsche en torno a la idea del Superhombre (Übermensch), presente en la actitud de Demian cuando ocurre en la novela el accidente del caballo:

El blanco polvo de la calle se empapaba lentamente de rojo a uno de sus costados. Cuando volvía la vista, apartándola de aquel angustioso espectáculo, mis ojos hallaron el rostro de Demian. No se había adelantado, y permanecía detrás de todos, aislado y libre, como siempre. Su mirada parecía fija en la cabeza del caballo, y mostraba de nuevo aquella atención profunda, serena, casi fanática y, sin embargo, exenta de pasión.

La actitud de Demian es propia del superhombre de Nietzsche. De carácter imperturbable, impassible, altivo, libre, solitario. Así es como Hesse describe el comportamiento de Demian al observar la escena del caballo herido.

Aunque el propio Nietzsche llegó a negar que hubiese existido un personaje de la Historia que pudiese encarnar su ideal de superhombre, manifestó que los que más se podían aproximar habían sido Sócrates, Jesucristo, Leonardo da Vinci y Goethe.

Obviamente, el ideal de Nietzsche era tan ambicioso que ni siquiera estos personajes, con tantos atributos y cualidades, llegaron a colmar sus exigencias.

Hesse describe los caracteres del superhombre, tanto en Demian como en Gotama. Ambos estaban rodeados de una atmósfera peculiar, que transmitía una actitud superior, llena de poder, majestuosa y serena. Al mismo tiempo, incapaz de transmitir ningún tipo de inseguridad, de debilidad, de desmesura.

Tal era la grandeza que soñaba Nietzsche en ese ideal del hombre por venir.

Sócrates Adamantios Tsokonas ("Influencias de Jung y Nietzsche en dos obras de Hermann Hesse")